

Tiken och hannen uppvaktar varandra och bjuder upp till lek. Det syns direkt att det är något särskilt när de träffas.

PLANERA DIN VALPKULL ITID!

Våren är den tid då de flesta hundvalpar föds. För att lyckas med hundavel är det många bitar som ska falla på plats. Valet av täckhund och din egen tik är viktiga pusselbitar.

I en artikelserie kommer JJ att beskriva och förklara olika saker som är viktiga för hunduppfödaren.

Hanne och tik mitt i den sk hängningen. Hannen har klättrat ner från ryggen på tiken och de står nu bak mot bak.

Det första du som tikägare måste fråga dig är om tiken du har uppfyller de krav du kan ställa på en avlestik. Här kommer dina egna värderingar in, samt de som respektive rasklubb ställer på de individer man vill ha i sin avel. Det förekommer väldigt många mer eller mindre hållbara argument då man frågar någon om varför de tar en kull på sin tik.

En del vill helt enkelt ha en valp efter just sin egen tik. Andra skäl jag hört är att tiken har så jobbiga skendräktigheter och att detta skulle försvinna efter att tiken haft en kull.

Det enda egentliga skäl till att ta en kull, gällande de flesta raser, för just din tik (eller hanne för den delen) är att både du och andra tycker att hon är bra nog att avla på. Givetvis förutsätts att hon uppfyller de krav som rasklubben ställer för att hunden ska gå i avel.

Genom att avla på din tik ska du kort och gott bidra till rasens utveckling.

Registrering

Registrering sköts i Sverige av Svenska Kennelklubben. För att kunna få ut stamtavlor till dina valpar måste kullen registreras hos SKK. På uppdrag från respektive rasklubb ser SKK till att alla krav uppfylls av hannen och tiken innan du kan få din kull registrerad. Dessa krav har rasklubbarna ställt upp för att ha någon form av minimikrav på de individer som går i avel.

Det kan vara att individerna ska vara höftledsröntgade med godkänt resultat. Vissa raser ska ögonlysas för att utesluta att de bär på ärftlig ögonsjukdom. Alla rasklubbar har sina egna bekämpningsprogram som ligger bakom de hälsomässiga kraven.

Normalt ställs även krav på meritering på både jaktprov och utställningar för att säkerställa kvaliteten på de individer som går i avel.

Om någon avelsindivid inte uppfyller dessa krav kommer du kanske inte att kunna registrera din kull utan problem. I värsta fall får du ut stamtavlor till valparna, men valparna är i sin tur belagda med avelsförbud. För att vara helt säker på att göra allt rätt, kontakta din rasklubb och kolla de allmänna uppfödareglerna på SKK:s hemsida.

Finn rätt hanne

Bland erfarna uppfödare finns många olika filosofier för hur de finner sin avelshanne. En del går endast på jaktprovresultat, andra går på vilka individer de kan finna bakåt i stamtavlan, vissa kräver att få jaga med hunden, en del går på rekommendationer.

Vanligast är nog olika kombinationer av ovan nämnda. Ofta anlitas rasklubbens avelsråd för att hjälpa till med valet av hane. Avelsråden har ofta en övergripande bild över vilka individer som meriterat sig och som visat framfötterna på jaktprov och utställningar. De har också många gånger fått in rapporter om bristande hälsostatus och annat som kan vara bra att veta. Normalt besitter avelsråden mer kunskap om genetik än de flesta och kan genom detta i kombination med tillgång till register och databaser ge mycket värdefull "teoretisk" information.

Planera i tid

Viktigt är att man börjar sökandet efter en hanhund i tid. Många börjar ringa runt för att söka hanne när tiken börjat löpa och då har man små möjligheter till överlagda beslut där man vägt flera val mot varandra.

Detta arbete ska helst börja flera månader innan den planerade parningen.

Du ska hinna åka runt och helst träffa flera hannar för att kunna fatta bästa beslut. I stort sett alla avelshundar har någon eller flera brister. Oavsett vad du kan läsa dig till så är det först när du sett och träffat hunden som du verkligen vet något om den.

Avtal med hanhundsägare

När man enats om att ta en kull efter en hanhund ska man komma överens med hanhundsägaren om resten av de ungas "affär". Normalt kommer tiken till hanhunden i stället för tvärtom. Detta då tiken lätt kan komma att uppfatta hanhunden som inkräktare i stället för uppvaktande kavaljer. Hannen är också mer självsäker på sin egen hemmaplan.

Ersättning till hanhundsägare

Ersättning varierar från olika hanhundsägare, men generellt finns det praxis i de olika raserna som tillämpas. Vanligt är att man ersätter hanhundsägaren med ett belopp motsvarande ett valppris. Inom vissa raser är det vanligt med en språngavgift på kanske 2 000 kronor varefter man får betala 500 kronor för varje valp som uppnår en viss ålder eller levereras. I vissa kretsar har man ingen språngavgift, men väl ett högre pris per valp.

När para?

När tiken börjat blöda är rätt tid för parningen inte särskilt långt borta, men exakt när kan du aldrig vara säker på. Det finns tikar som låter sig paras redan på femte dygnet, men jag har också hört om de som inte släpper till tidigare än det 18:e dygnet. Normalt är dock mellan dag 9 och 13.

Vissa tikar kan sedan låta sig

paras endast en gång, medan andra släpper till under flera dygn.

Ska du åka långt rekommenderas att du på något sätt tar reda på var i löpet tiken befinner sig. I stora drag finns det tre olika avancerade och mer eller mindre säkra metoder för detta.

Det enklaste är att presentera en hanhund helt enkelt. Ställer tiken upp sig och viker svans är det dags att träffa den riktige hannen, men det är inte helt säkert att hon låter sig paras direkt.

De flesta veterinärer kan annars ordna med ett sk utstryk där de på ett ungefär kan säga var i löpet tiken befinner sig. Det klart bästa är ett progesteronprov (hormonprov) som

Jaktprovets verksamhet syftar till att under jaktliknade former bedöma hundars jaktliga egenskaper och förmåga. En viktig dokumentation som ger svar på föräldradjurens nedärvningsförmåga. I detta fall vid fältprov inom Svenska Vorstehklubben.

"Håller tiken måttet...?"

mycket tydligt ger ett svar om hur långt löpet gått. Men det är inte alla veterinärer som har analysutrustningen för detta, och då måste blod skickas till ett lab innan du får svar. Detta gör att ditt svar kanske är något inaktuellt när du väl får det.

Sjelva parningen

Platsen för parningen bör vara en mindre kontrollerad yta, villatomt eller liknande, där man lätt kan övervaka att allt går som det ska. Men jag har parat tikar i maskinhallar, spannmålslager och på vackra bergslutningar i Bayern. Hundarna bryr sig inte särskilt mycket om var, men det

är bra om de kan hållas under uppsikt så att de inte rymmer.

Det är min absoluta övertygelse att parningen ska genomföras med så lite mänsklig inblandning som möjligt. Många gånger vill de nervösa ägarna blanda sig i parningsakten på olika sätt.

Hundar har klarat av att para sig på egen hand i årtusenden. Därför ska vi människor endast finnas till för att stötta om något går fel. Jag har sett hanhundsägare som varit så rädda om sina "guldgossar" att de vill att man ska hålla tiken utan att man ens försökt på det naturliga sättet först. Om en tik inte låter sig paras normalt tycker jag kanske inte att den bör ingå i avel heller.

Hängning

I en "normal" parning hälsar hundarna glatt på varandra. Tiken bjuder upp till lek och ställer sedan efter en stund upp sig med svansen vikt åt sidan. Hon låter hannen klättra och ganska snart hittar han rätt och tränger in. I samband med utlösning sväller hannens penis så att de fastnar i varandra. Detta kallas hängning och kan vara i allt från 5 till 30 minuter.

Denna hängning kan också utebli helt, men tiken befruktas ändå. Normalt kliver hannen under hängningen runt så att de står bak mot bak. I detta läge kan det hända att man behöver stötta dem så att de inte står och drar åt var sitt håll hela tiden, men normalt sköter de detta alldeles utmärkt själva.

Från denna beskrivning, optimum, kan det förekomma mycket stora variationer. Beroende på individernas läggning och status kan det hända mycket olika saker, och det kan variera mycket i tid.

Flera parningar

Många gånger försöker uppfödaren para tiken flera gånger under några dygn. Detta för att säkerställa att det ska "ta sig". Tiken släpper ägg under en utdragen tid om flera dagar, och även spermerna kan leva i livmodern flera dygn. Så normalt kommer tiken alltid att bli dräktig om hon paras villigt. Men många vill inte chansa på detta enda tillfälle, utan gör flera försök.

Att tänka på:

- Tänk igenom din tiks parning ordentligt. Om du inte gjort din avelsläxa kanske du måste stå till svars inför tio missnöjda valpköpare. Det är du och inte hanhundsägaren som brukar få ta alla bannor.
- Börja leta hane i tid, gärna ett halvår i förväg. Du kommer att tala med många och ändra dig flera gånger varefter du får ny information. Låt inte valet av hane bli grannhunden för att det är det enklaste för dig eller låta slumpan avgöra.
- Se till att både hannen och tiken fyller de krav som gäller för registrering. Kolla med både Svenska Kennelklubben och din egen rasklubb.

Boktips:

- Uppfödarboken, Birte Lind – SKK
- Hunduppfödarens handbok – Ica Bokförlag

SÅ SÖKER KENNELÄGARNA TÄCKHUND:

Sven-Erik Melin, Nordingrå Ringkallens Kennel Jämthund och finsk stövare

– JAG TITTAR I FÖRSTA HAND på den jaktliga förmågan hos föräldradjur och då minst tre generationer tillbaka. Jag fortsätter att kolla resultaten hos syskon och halvsyskon, att de ska vara friska ser jag som en självklarhet.

– Det exteriöra kommer lite i andra rummet för mig då det är det lättaste att komma till rätta med. Som jaktprovsdomare har jag haft förmånen att se de flesta av mina täckhundar i skogen.

Michael Anjou, Vimmerby Wachtelmans Kennel Wachtelhund

"Proven är bara en del i mitt sökande."

– I MIN RAS HAR MAN mycket att ta hänsyn till vad gäller hälsan såväl som jakten. Självt vill jag veta så mycket som möjligt om linjen bakåt, jaktligt, hälsomässigt och mentalt. Helst jagar jag med individen eller så känner jag någon som gjort det. Jag hör efter hur syskon m fl gått på jaktarna efter proven. Proven är bara en del i mitt sökande.

- Fel och brister finns överallt, men vilka kan jag leva med och vilka inte? Felen får dock aldrig inkräkta på det jaktliga.
- Tidig jakt och ärligt drevskall och ett effektivt sök, dvs förmåga att hitta vilt, är ett absolut måste. De ska ha mod att jaga vildsvin. Jag har hunden för att få fram vilt och prestera skottchanser för mig och mina jaktkamrater.
- Vad jag kan göra avkall på är exteriöra saker som inte påverkar jakten. Apportering är i mina ögon en förarsak och jag har överseende med brister där.

Richard Persson, Anderslöv Pimen's Kennel Strävårig vorsteh och pointer

– VAL AV HANHUND är en mycket viktig del i avelsarbetet. Till en början försöker jag identifiera de egenskaper jag önskar förstärka hos den tik eller tiklinje jag tänker para. Jag tittar på linjerna och på vilka egenskaper föräldradjuren har? Hur är syskonen? Har det varit en jämn kull. Parametrar som jag granskar kritiskt är jaktlust, naturlig reviering och stabil mentalitet. När det gäller strävårig vorsteh har man ytterligare en parameter att ta hänsyn till som försvarar valet och det är härlaget.

– Finns kandidaterna långt bort måste man naturligtvis ta del av jaktmeriter + att man själv också måste göra en del egna efterforskningar. Man måste vara kritiskt och objektiv i sin bedömning och själv ha en stark tro på den planerade kombinationen.

– Man ska också vara medveten om att alla stjärnor inte nödvändigtvis är bra nedärvarer. Det har vi sett flera exempel på. Precis som vi även sett att hygliga jakthundar lämnat mycket bra jakt- och provhundar efter sig.

I NÄSTA NUMMER: DRÄKTIGHETEN OCH VALPNINGEN!

REGISTRERING SKÖTS I SVERIGE AV SVENSKA KENNELKLUBBEN.

Registreringsansökan
OBS! Anvisningar och bestämmelser på baksidan

SVENSKA KENNELKLUBBEN
HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION
Svenska Kennelklubben, 143 85 Spånga, Boxadress: Rinkebyvägen 70
Telefon: 08-795 30 00 E-post: info@skk.se Webbplats: www.skk.se

RAS _____ Nationalbeteckning | Reg nr _____

VALPARNAS FÖRÄLDRAR

Faders namn _____ Nationalbeteckning | Reg nr _____
Har fadern liggt i 3:e prisgraderat resultat från stambokford verksamhet alternativt Känd mental status (PMH) Ja Nej Pris: _____

Moders namn _____ Nationalbeteckning | Reg nr _____
Har modern liggt i 3:e prisgraderat resultat från stambokford verksamhet alternativt Känd mental status (PMH) Ja Nej Pris: _____

VALPARNAS FÖDELSEDATUM _____ **ANTAL FÖDDA VALPAR I KULLEN** _____ **PARNINGSDATUM** _____

År _____ Månad _____ Dag _____ Totalt _____ Dodfödda/avlivade _____ Nu levande/boar _____

UPPFÖDARE (Innehavare av zavelrätten vid parningsstillfälle)

Personer _____ Namn _____
Medlem nr SKK eller inbet. dat. _____ Adress _____ Tel. digit _____ Mobil _____
Postnr _____ Postadress _____

Medlem i Specialklubbnämnd bit. medl. kort eller kvitto _____
KENNELNAMN Ansökan om kennelnamn är obligatorisk efter andra kullen. _____ Ar ansökan om kennelnamn inlämnad till SKK? Ja Nej

Är kennelnamn registrerat och släppligt godkänt av SKK? Ja Nej

Namn: _____

Särligga i kullen födda och levande valpar skall registreras.

Kön	VALPARNAS NAMN	Färg	Härlag	Svansbeteckning
	(Namnbestämmer finns på baksidan)	Grundfärgen först. Anmärkning från i rasbeskrivningen tillägg färg skall anges med X efter färgen.	(kort, lång, stråk)	
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

UNDERSKRIFT AV UPPFÖDAREN/UPPFÖDARNA
Genom min/ våra namnunderskrifter nedan intygar jag/ vi att ovanstående uppgifter mig/ oss vederligt är riktiga. Avelsparing skett naturligt och ej genom insemination. Avelstiken under läppensida ej parat med en annan hund vid insämnation. Avelstiken under läppensida ej tagit del av SKKs grundregler och SKKs registreringssystemer.

UNDERSKRIFT AV ÄGAREN/ÄGARNÄLL HANHUNDEN
Genom min/ våra namnunderskrifter nedan intygar jag/ vi att ovanstående uppgifter mig/ oss vederligt är riktiga. Avelsparing skett naturligt och ej genom insemination samt att jag/ vi tagit del av SKKs grundregler och SKKs registreringssystemer.

Ringbeteckningar:

Datum	Namn
Datum	Namn
Datum	Namn

Underskrifter:

Datum	Namn
Datum	Namn
Datum	Namn

Adress _____ Tel _____
Postnr _____